

1202. DISPUTATIO LOGICA,

De

SYLLOGISMIS MODALI-
BUS PURIS:

Quam

DIVINO nostri IesV ChrIsti nVMine IVVante:

SUB PRÆSIDIO

CLARISSIMI VIRI:

DN. M. CASPARI
EBELII,

IN CELEBERRIMA ACADEMIA
MARPURGENSI LOGICES AC METAPHYSICES
Professoris ordinarii, Domini Præceptoris,
Promotoris & Fautoris sui nullo non
honoris cultu prosequendi.

Publicè

In auditorio Philosophantium pro ingenii tenuitate exercitii gratiâ
ad diem 23. Martii ventilandam exhibet horis consuetis.

GEORGIUS DANIEL MOTERUS,
DARMESTATO-RHENANUS.

MARBURGI CATTORUM,
Typis NICOLAI HAMPELII, Typogr. Acad.
M DC XXXIII.

B44

VIRIS
AD MODUM REVERENDIS,
CLARISSIMIS, DOCTISSIMIS:

Dn. SIMONI LEISRINCK, SS. Theolog. Doctore eximio, & Ecclesiæ, quæ apud Darmstadinus *Ἱερουσόλυμα* congregatur, Aristi-
ti Orthodoxo, finitimarumque Ecclesiarum Superintendenti vigi-
lantissimo, Dn. Patrono & promotori suo magnâ devotione ve-
nerando.

Dn. GEORGIO LEUCHTERO. Ecclesiæ Geravianæ pastori fide-
lissimo, vicinarumque Superattendenti dignissimo, Dn. cognato
& Fautori suo summâ observantia æternum suspiciendo.

Dn. M. JOHANNI LOTICHIO, Ecclesiæ Cromstatinæ verbi
divini præconi meritissimo, fratri suo debito amoris & honoris cul-
tu perpetim colendo.

VT ET.

Viris Gravissimis & Spectatissimis:

Dn. DANIELI MOTERO, Illustrissimi ac Celsissimi Principis
ac Domini Dn. GEORGII. Hassiæ Landgravii &c. à secretis in-
timis, suo, ut naturâ ita amore, parenti ætatem colendo, amando.

Dn. IOHANNI ADAMO THILONI, Quæstori in Darmstade
dexterrimo & gravissimo Dn. Cognato & favitori suo omni hono-
ris observantiâ afficiendo.

*Hæc studiorum suorum primitias in debita reverentia *τιμῆρον* &
grati animi *ἀμειβόμενον* consecrare & offerre voluit, debnis*

Georgius Daniel Moterus Darmbst.

Auth. & Resp.

ΣΥΝ ΘΕΩ

PROOEMIUM.

Doctrina de Syllogismis utilitatem longè maximam esse neminem, nisi qui sanum comedit aut peponem pro corde habet, inficias iturum arbitrator: Vt enim contra inartificiosam digladiandi rationem Athleticam nonnulli discunt, quò eà adjuti non incerti dimicent, sed indubitatè cadant, & ictum exeant: Ita etiam arte syllogisandi probè instructi & muniti sophistica omne velum detrahere, veritatemq; in lucem protrahere possumus: Cùm autem id non fiat syllogismus simplicibus tantùm, verùm etiam modificatis, non pulicis passus metiri me censeo, si dissertatiunculam impræsentiarum de hac obscurâ & spinosa doctrina conscriberem, quâ obscuritate quidam permoti, ab eadem prorsus abstinuerunt, illam nobilissimam materiam ad extremos Indos & Garamantas relegarunt, eò quòd nullus omninò fructus ab ea redundet ad discentes, adeoq; plus studiosa ingenia turbet, quàm iuuet: Verùm qua hac dementia est, ut:

Ne verum agnoscat discere posse neget?

Sine incommodo enim hac doctrinâ difficulter carere possumus, cum syllogismos ex propositionibus constructos rectè percipere, & in disputationibus statum controversia ritè constituere sæpe non valeamus, qui enim evadet modalium ignarus si ei talis syllogismus proponeretur: Impossibile est damnatos salvari, Necessè est diabolos esse damnatos E. necessè est diabolos salvari.

Syllogismum hunc & ejusmodi alios admittere nolle, quia modales sunt, γελῶιον λήγμα esset. Vi enim non licet Athleta leges antagonistæ ferre ne aliâ parte eum adoriatur, nisi quâ se probè jam ante muniverit: ita neque disputatori licitum est eas suo opponenti leges ferre, quibus constrictus, alio modo eum oppugnare non ausit, nisi quem ipse velelegerit vel approbaverit. Quocirca hujus materia utilitate allectus & necessitate permotus, sine ulterioribus ambagibus rem ipsam aggrediar, id ut fiat feliciter

—————Porrigè Jovæ
Auxiliatricem clementi numine dextram.

THE S I S I.

Homonymia dextrè definiri atque explicari non posse nisi certa aliqua illorum significatio constituatur, tritum & decantatum est in Philosophorum Schola axioma. Quando verò hoc non fit, tunc

Erroris generatrix est æquivocatio semper.

Ne igitur & hoc nobis contingat, vocabuli *modi* homonymiam prius ex parte evolvemus, quâ perspectâ, pede graduque postea inoffensiori in proposito nostro pergere valeâus. Ut igitur rectè intelligatur, quid sit Syllogismus modalis, ante omnia sciri oportet, quid intelligatur hic *per modum*.

II. Modus autem est duplex, alius est materialis, alius est formalis. Ille afficit materiam propositionis. h. e. modificat subjectum aut prædicatum. Hic verò afficit ipsam dispositionem & conjunctionem extremorum. Prioris generis modus est, cum dico: *Petrus studet diligenter*, hîc enim vox *diligenter* modificat quidè, sed non nisi prædicatum, & indicat, quale vel cujusmodi sit studium quod

Petro

Petro convenit. Atque hi modi non faciunt propositionem modalem, & consequenter non quodvis adverbium facit propositionem modalem. Sed istæ solùm particulae, quæ faciunt modum in formâ vel dispositione propositionis. Tales modi dicuntur formales, quia dispositio partium, quæ per ejusmodi modos afficitur, est forma propositionis. Talis est particula: *Necessariò*, *contingenter* & similes, dicendo enim, *homo necessariò est animal*, aut: *homo contingenter est doctus* ubique significatur modus, secundùm quem prædicatum subiecto jungatur.

III. Ejusmodi modi propriè dicti sunt quatuor, *Necessè*, *Possibile*, *Impossibile*, *Contingens*. Quod ita probatur: Nã singulæ istæ particulae afficiunt ipsam dispositionem sive coherentiam subiectum prædicato, quia indicant peculiarem rationem, quâ prædicatum sit vel non sit conjunctum cum subiecto.

IV. Nunc ne solo nominis putamine nos oblectare videamur, justòve diutius ei inhærentes nucleum perdamus, recto jam pede ad rem ipsam seu definitionem, quæ est *Ἀρχὴ πάντων* principium omnium, imò cognitio, uti *σάφως καὶ σοφῶς* asserit sanioris Philosophiæ primipilus *Aristot.* 2. post: *Anal.* c. 14. t. 1 8. c. 3. t. 2. ulterioribus omissis ambagibus nos accingimus.

V. Definitur autem communiter hoc modo: *Syllogismus modalis est, qui constat ex propositionibus modalibus aut omnibus, aut aliqua tantum, ut: Necessè est nullum hominem esse lapidem, Necessè est petrum esse hominẽ, E. Necessè est Petrum non esse lapidem.*

VI. Sciendum verò est Syllogismos modales alios vocari puros et quasi uniformes, alios mixtos et quasi difformes: Puri sunt, qui habent eundem modum in omnibus propositionibus, et dicuntur syllogismi ex puris ne-

cessariis, ex puris contingentibus &c: ut: *Neceſſe eſt omne animale eſſe corpus, Neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal. E. Neceſſe eſt omnem hominem eſſe corpus.*

VII. Mixti modales dicuntur, qui vel miſcentur ex modalibus omnibus diverſorum tamen modorum, vel ex modali, & una de ineſſe (ita enim vocātur abſolute propoſitiones) huius exemplum eſto tale: *Cōtingit animal dormire: Neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal, E. Contingit omnē hominem dormire: Illius hoc accipe: Neceſſe eſt omne animal ſentire, ſed omnis homo eſt animal. E. Neceſſe eſt omnem hominem ſentire, ſed de ſyllogiſmis mixtis modalibus hęc vice non agemus, ſed tantū de modalibus puris.*

VIII. Quod ergo primò omnium puros de modo *Neceſſe* attinet, talis regula ab *Ariſtotele* nobis proponitur: *In ſyllogiſmis modalibus ex puris neceſſariis ſequitur concluſio neceſſaria in omnibus figuris & modis ſyllogiſmorum.* Exemplum eſt in theſi ſexta. Ne autem omninò ſimus ſicut arbor ſine foliis, ales ſine pennis, faber ſine marculo, lepus ſine pedibus, ut loquitur leſtiſſimum illud ingenium. *ſcal: exerc: 19.* rationem huius regulæ hanc damus, quia neceſſarius ſyllogiſmus ſive is qui ex puris neceſſariis conſtat, non tantū in prima valet, ſed ſemper etiam ad primam reduci poteſt, non mutato modo Neceſſarii.

IX. Ubi obſervandum, quod quemadmodum argumentationes in prima figura, quę conſtantur ex propoſitionibus ſimplicibus confirmari debēt per duo illa principia dici de omni & dici de nullo, ita etiam et hęc, quę cōſtantur ex propoſitionibus modificatis in prima figura confirmari debeant per hęc eadē principia: Et quemadmodum aliæ figurę confirmandæ ſunt, quò directò concludant, vel per reciprocationem propoſitionum, vel deniq; argumēto ducente ad incommodum. Ita pariter ſyllogiſmi

logismi cōpositi ex propositionibus |modificatis aliarum figurarum, confirmādi quoq; erunt aut reciprocatis propositionibus, aut argumento ad incommodum ducente.

X. Quod igitur ex puris necessariis *Aristoteles* docet sequi conclusionem necessariam in omnibus figuris et modis syllogismorum, in eo ipsi recentiores contradicunt, de tertia enim figura non concedunt eam semper ex puris necessariis necessariam concludere.

XI. In prima et secunda quidem figura id non negant, nisi quod in secunda modum *Baroco* quidam excipiant, sed sine solidā ratione; si enim major, quæ est universalis affirmans, quemadmodum in simplicibus, convertatur per contrapositionem, nulla causa est, quare syllogismi in *Baroco* ex puris necessariis non etiam puras necessarias in reductione ad primam figuram retineant.

XII. Unde ex dictis satis clarè constat, facili negotio reduci posse *Baroco* ad primam figuram hoc modo: Syllogismus in *Baroco* est: *Neceſſe est omnem hominem sentire, Neceſſe est quandam creaturam non sentire, E. Neceſſe est quandam creaturam non esse hominem*, Reductus ita habet: *Neceſſe est quicquid non sentis nō esse hominem, Neceſſe est quandam creaturam non sentire, E. Neceſſe est quandam creaturam non esse hominem*.

XIII. Sed in tertia figura regulam universaliter veram esse non concedunt, quia ex veris præmissis falsam conclusionem se elicere opinantur. Adducunt exemplū: *Neceſſe est omnem Philosophū esse doctum, Neceſſe est omnem Philosophum esse hominem, E. Neceſſe est quandam hominem esse doctum*: Hæc conclusio, ajunt, falsa est, non enim hominem doctū esse necesse est, sed contingit, quia doctrina ei non nisi contingenter inest.

XIV. De-

XIV. Deinde existimant hunc et ejusmodi alios
tertiæ figuræ syllogismos ad primam non reduci posse,
quia alioquin minor hujus syllogismi, quæ indicante lite-
ra P. in *Darapti* in reductione convertitur per Accidens,
non redderetur necessaria sed contingens & reduceretur
ita quidem: *Necessum est omnem Philosophum esse doctum: Con-
tingit quendam hominem esse Philosophum E. Contingit quendam
hominem esse doctum.* Conclusio n. hic necessaria non sequi-
tur in prima, quia major hic necessaria est, & minor con-
tingens.

XV. Hic dicunt quidam, adhuc in mundo esse
responsionem, quæ *Aristotelem* juvet, si scilicet dicatur,
compositam modalem mutandâ esse in divisam, hoc mo-
do: *Omnis Philosophus est necessariò doctus, omnis Philosophus est
necessariò homo, E. Quoddam quod est necessariò homo est necessa-
riò doctum.* sed cum brevioribus spatiis in *Lycæo* ambulan-
dum sit, docente subtilis alæ viro *Scalig.* *Exerc. 1. sect. 1. et ex-
erc. 35.* Ideoq; quid de hac responsione sentiamus, deside-
ranti in ipso disputationis conflictu mētem nostram ape-
riemus.

XVI. Hastenus exposuimus, quæ conclusio se-
quatur ex propositionibus affectis modo necesse: Reli-
quum est jam, ut quænam conclusio sequatur ex propo-
sitionibus modo contingens affectis inferri soleat declare-
mus. Ne autem quem decipiat homonymia vocabuli *Con-
tingentis*, sciri oportet quotupliciter Contingens sumat-
tur.

XVII. Sumitur Contingit aliquândo latè ac dicitur
de omni eò quod fit, sive id necessariò fiat sive contingen-
ter, de quo contingenti nihil hic agimus, sed de eo quod
non est necessarium. *Deinde* aliquando etiam contingens
dicitur Cōtingens rarò, ut si quis fodiens terram thesau-
rum

rum inueniat. *Tertio* contingens ut in plurimum, sicut homo nascitur cum quinque digitis in singulis manibus. Et denique *quarto* contingens ad utrumlibet, velut si homo ambulat aut legat. Nam tam indifferens est homo ad ambulandum quam ad non ambulandum, et ad legendum, quam ad non legendum.

XII X. His ita prælibatis tradimus cum recentioribus de modo Contingens sequentem regulam: *Syllogismi modales ex puris contingentibus in nulla figura & modo recte concludunt, hoc est, conclusionem colligunt contingentem.* Ratio hujus regulæ est quia in prima figura ex veris præmissis sequitur conclusio falsa, ut hoc exemplum ostendit: *Contingit omnem hominem moveri, Contingit omne currens esse hominem, E. Contingit omne currens moveri.* Quæ conclusio falsa est, non enim quod currit, contingenter movetur, sed necessario, quia nullus cursus absque motu esse potest. Quod si igitur in prima figura ex contingentibus nihil concluditur, neque in cæteris quicquam sequetur, quia propter reductionem ad primam id fiat necesse est.

XI X. Nulla igitur est responsio illorum, qui ex mente *Aristotelis* ajunt: I. propositionem majorem mutandam esse in divisam et tum in propria sua facie falsitatem apparituram. II. Vocem Contingit in sensu *Aristotelico* sumi vel in genere pro omni co, quod aliquando fit vel fieri potest, ita ut τὸ ἐνδεχέσθαι comprehendat & τὸ ἀναγκάσιον, καὶ τὸ μὴ ἀναγκάσιον καὶ τὸ δυνατόν ex I prior: cap. 3, vel in specie, pro modo affirmativo significante rem ita nunc esse, ut possit non esse: Posteriori sensu conclusionem esse falsam; sensu vero priori admittendam. Hæc enim omnia bonitatem hujusmodi minus commodè salvant, uti οὐδὲν θεῶν futura demonstrabit συζήτησις.

XX. A modo contingit, progredimur ad modum

B

Possibile:

*Possibile: In hoc autem eadem est concludendi ratio, quæ in modo contingit, sicut in hoc vi formæ nihil sequitur, ita nec ex illo conclusio vera sequi potest. E. G. Possibile est omne currens esse bestiam: Possibile est omne visibile esse currens, E. Possibile est omne visibile esse bestiam: Conclusionem esse falsissimam qui non videt, nã cæcutit, cùm nihilominus utraq; præmissa sit verissima. Quòd si autem syllogismus ex puris possibilibus in prima figura parit ἀκυλλογιστῶν multò magis in cæteris illegitimam concludendi formam habebit ob rationem in *thesi* 18. allatam.*

XXI. De syllogismis ex puris impossibilibus idè videtur esse iudicium, nihil videlicet sequi, si syllogismus ex puris impossibilibus constet, cuius ratio est quia partibus ex puris sequitur nil atq; negatis, uti palatii Philosophici proceres decreverunt, siquidem modus Impossibile re ipsa omne tempus tollit, exemplum sit tale: *Impossibile est omnem hominem esse lapidem, Impossibile est omnem adamantem esse hominem, E. Impossibile est omnem adamantem esse lapidem.* Hujus syllogismi conclusio falsissima ex veris præmissis infertur.

XXII. Et hæc quæ de syllogismis modalibus puris dici posse videbantur, rudi & crassa Minervâ delineata sufficiant. Nos hic pedem figimus, reliqua, quæ fortassis altioris sunt indaginis ipsi conflictui & examini publico, nisi divinæ benignitatis aura nos defecerit, reservantes. Nunc

*Finis sit *thesi* IV^m: Triadi sit gratia, honorq; Ve
Sit patri & nato Spiritu lq; Ve sa Crò.*

COROLLARIA. LOGICA.

An modus Darapti aliquando eliciat falsum? N.

An dentur Argumentationes, quæ nec formalem nec materialem habent consequentiam. A.

PHYSICA.

An sol tempore Paschatos verè subsistat? N.

An vespertilio sit avis? N.

ETHICA.

An liceat incedere larvis bacchicis? N.

An licitum sit & concessum pro alterius, quicumque ille sit salute bibere? A.

POLITICA.

An liceat stratagematibus uti? A.

Magistratus rectè interdicit subditis venationibus ferarum.

ERVDITIONE ET VIRTUTE HUMANISSIMO,

Dn. GEORGIO DANIELI MOTERO,
publicè disputaturo, S. P. P.

Quod Motere facis, facis egregiè, atque decoras
Hinc patrem, hinc fratrem & laude & honore tuum:
Hoc est hoc ipsum, quod dico hîc, quæris honores,
Quos tibi conciliat Musa Magistra suos.
Legitima hos quæris bene per certamina juxta
Musarum ingenuas quæ instituuntur opes:
Hos verò aggredieris quærendos tramite recto
Hos tibi concilias ordine & euge. Viâ:
His bene perge viis, his masculè incede, coronam,
Nec dubita, indubiam atque inde Motere feres.
Cui venienti olim maturè applaudo coronæ
Sic voto, hoc tenui carmine & ipse meo,

M. Conradus Greberus.

A L I U D.

Motere, studii elegantioris
 Flos, & delitium tui parentis
 Audistin fieri, ut, cui trilustris
 Ætas jam juveni fuit paracta,
 Is de re graviore disputaret?
 Negabunt, puto, plurimi esse factum;
 Ast hoc nunc fieri, *theses Modales*
 Testantur: probo, quis pium reprædat
 Conatum? *Logica* modò vireta
 Perge invisere, & hunc & illum & istū
 Florem carpere: deinde amœniores
 Perlustra *Sophia* decenter hortos.
 Nam sic Argyropes nitens Lycæum,
 Fructus ne pereant tui laboris,
 Imponet capiti tuo corollam.
 Cesseris teneri mei phaleuci
 Nunc consanguineo meo suavi,
 Hanc ob materiam sat implicatam,
 Lubentes, meritoque gratulari.

A N N O.

HeV BeLLona fVrens In orbe toto
 SæVIIt tV Miferos, DeVs, tVere!

Ita

Gratulab. Consobrino suo dilecto

M. Ioh- Daniel Victor Darmbstatinus.

F I N I S.

✻[t]✻

✻